1856 1906

VIJFTIG JARIG BESTAAN

van de Fabriek

Firma Gebr. Caminada

Rotterdam

1856 1906

VIJFTIG-JARIG BESTAAN

VAN DE FABRIEK

FIRMA GEBR. CAMINADA

ROTTERDAM

Druk van E. de Bont & Zoon - Rotterdam.

In 1856 den 12en Mei werd hier ter stede door de Heeren C. A. en J. A. CAMINADA eene Vennootschap opgericht onder den titel „Firma GEBR. CAMINADA”, ten doel hebbend vervaardiging en handel van Instrumenten voor Wis-, Natuur- en Zeevaartkunde. Nu er sinds **Vijftig jaren** verstreken zijn, gevoelen wij, oudste zonen dier twee Oprichters, ons door dankbaarheid gedrongen, het **gouden feest** van het bestaan der Firma te vieren, en wenschen wij bij deze gelegenheid allen Vrienden der **Nederlandsche Industrie** een kort historisch overzicht aan te bieden van een harer takken, die slechts weinig vertegenwoordigers **in ons land** vinden mocht. En wat het **buitenland** betreft, durven wij de vraag stellen: Waar zal men vinden eene fabriek van Instrumenten van zulk een verschillenden aard als door onze Firma gedurende eene halve eeuw vervaardigd zijn en nog heden vervaardigd worden; in welke fabriek is men zoo gelijktijdig werkzaam

Fabrieksgevel Jacobusstraat.

op het gebied van Torenuurwerken, Wis- en Zeevaartkundige Instrumenten, en Toestellen voor Telegrafie en Seinwezen.

Dat onze tak van Industrie zich in het verleden niet op een meer speciaal terrein kon bewegen, was niet zoozeer de schuld van het kleine Nederlandsche grondgebied, maar van iets anders kleins in eenige Nederlandsche bewoners, die uit het **buitenland** bestelden wat even goed, zoo niet beter, en tegen concurreerende prijzen kon worden geleverd door het **binnenland.** Een afdoend bewijs hiervan kan men vinden in de volgende lijst der bekroningen door onze Firma **ook in het buitenland** behaald.

1861. Bronzen Medaille te Haarlem.

1863. Gouden Medaille te 's-Gravenhage, voor de nauwkeurige vervaardiging van een rechtlijnig verdeelmachine. Het was een tentoonstelling van Nationale Nijverheid, waarop slechts één Gouden en twee Zilveren Medailles werden uitgereikt.

1865. Zeer Loffelijke Vermelding te Haarlem.

1867. Eervolle Vermelding te Parijs.

1868. Zilveren Medaille te Arnhem.

1873. Twee Bronzen Medailles te Weenen. De een voor een ingezonden Torenuurwerk en de ander voor een ingezonden Waterpasinstrument.

1876. Bronzen Medaille te Philadelphia, voor een ingezonden Modelbrug van Kuilenburg.

1877. Eerste Prijsmedaille te Rotterdam.

1878. Bronzen Medaille te Parijs.

1881. Gouden Medaille te Leeuwarden, voor een ingezonden Torenuurwerk, bij gelegenheid der Nationale Wedstrijd op het gebied van Uurwerken.

1883. Zilveren Medaille te Amsterdam, eveneens voor een ingezonden Torenuurwerk.

Na dien tijd werden door onze Firma geen stukken meer op Tentoonstellingen ingezonden, wijl de groote kosten, daaraan verbonden, geen gelijken tred hielden met het resultaat. Een enkele uitzondering maakten wij in September 1905 voor de Tentoonstelling van Nationale Electrotechnische Nijverheid te Delft. Deze Tentoonstelling viel samen met eene algemeene vergadering van het Instituut van Ingenieurs, en had tot doel de verschillende autoriteiten, die min of meer aan dat vak annex waren, een overzicht te geven, van wat op het gebied van zwak- en sterkstroom in Nederland geproduceerd werd. Deze Expositie, waaraan geen bekroningen verbonden waren, duurde slechts drie dagen.

* * *

Na een eerste opleiding bij hunnen vader, den bekenden Passerfabrikant te Delft, die zelf een leerling was van den Heer BAYENS, door wien destijds, in overleg met den Directeur der Cadettenschool, de eerste Delftsche passer vervaardigd werd, — hadden de eerste Vennooten zich verder bekwaamd in buitenlandsche fabrieken en zich eindelijk gevestigd in het pand

Kantoor.

Noord-Blaak No. 1, waar winkel en werkplaats vereenigd werden. De Zaak was dus aanvankelijk bescheiden, maar toch niet zonder beteekenis in een tijdperk, dat hier te lande op 't gebied van fabricage van Instrumenten al zeer weinig gepresteerd werd.

Mochten de ondernemende fabrikanten al verwachten, dat een havenstad als Rotterdam voor de Firma een bron van vele werken zou zijn vooral van Zeevaartkundige Instrumenten, in deze verwachting zagen zij zich teleurgesteld. Eerst veel later, toen ook hier ter stede een Filiaal van het Kon. Nederl. Meteorologisch Instituut was opgericht, ontstond er een omkeer ten goede in den ouden toestand en begon men betere en meer nauwkeurige instrumenten te verlangen. Desbewust koos de Firma een

anderen koers en nam meer de vervaardiging van Waterpas-Instrumenten ter hand. Haar inzicht bleek juist, want al spoedig eischte de grootere omvang der werkzaamheden een grootere localiteit. Uit dien hoofde werd de fabriek overgebracht naar de Wijnstraat.

Teekenkamer.

Uit dien tijd dagteekent ook de door hen ontworpen en vervaardigde Universaal-Fraismachine, welke tevens geschikt was voor het snijden van tanden in raderen; alsmede de Rechtlijnig Verdeelmachine, waarvan wij reeds melding maakten als bekroond op de Tentoonstelling te 's-Hage met de eenig beschikbaar gestelde Gouden Medaille, welke de fabrikanten ontvangen mochten uit de hand van Z. K. Hoogheid Zelve, PRINS WILLEM DER NEDERLANDEN. Aan de schroef van deze Verdeelmachine was bijna

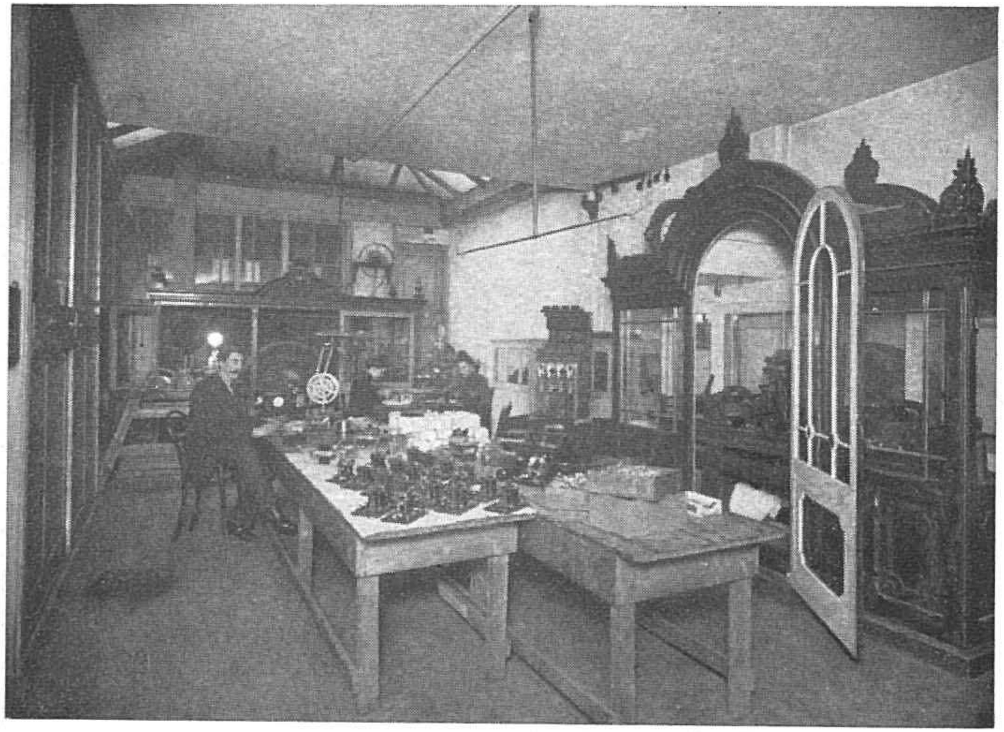

Etalage- en Montagezaal.

drie maanden gewerkt, terwijl er op de totale lengte van 1 Meter of 1000 schroefgangen van 1 m/m, slechts een geleidelijk verschil was van 1/2 m/m.

Daar nu de Zaak allengs in omvang ging toenemen, — dank zij den krachtigen steun van den WelEd. Gestr. Heer WENCKEBACH, die als Ingenieur van 's Rijks-telegraaf ons vele bestellingen in deze richting opdroeg, — moest men andermaal naar grootere ruimte uitzien; toen ging men over tot het bouwen van een nieuwe fabriek, ditmaal in de Kortenaerstraat, hoek Eendrachtsweg.

Tijdens den Fransch-Duitschen oorlog in 1870, waren wij degene, die de Telegraaftoestellen, systeem-Digney, vervaardigden voor de Rijkstelegraaf.

Een jaar vóór de opening der nieuwe fabriek aan de Kortenaerstraat, in 1865, werd er

eene Vennootschap aangegaan met de Heeren HAAK & DUPONT, onder den titel van „Firma HAAK—GEBR. CAMINADA & DUPONT", tot het fabriceeren van Torenuurwerken; intusschen bleef de vervaardiging der overige Instrumenten voor rekening der oude Firma alleen.

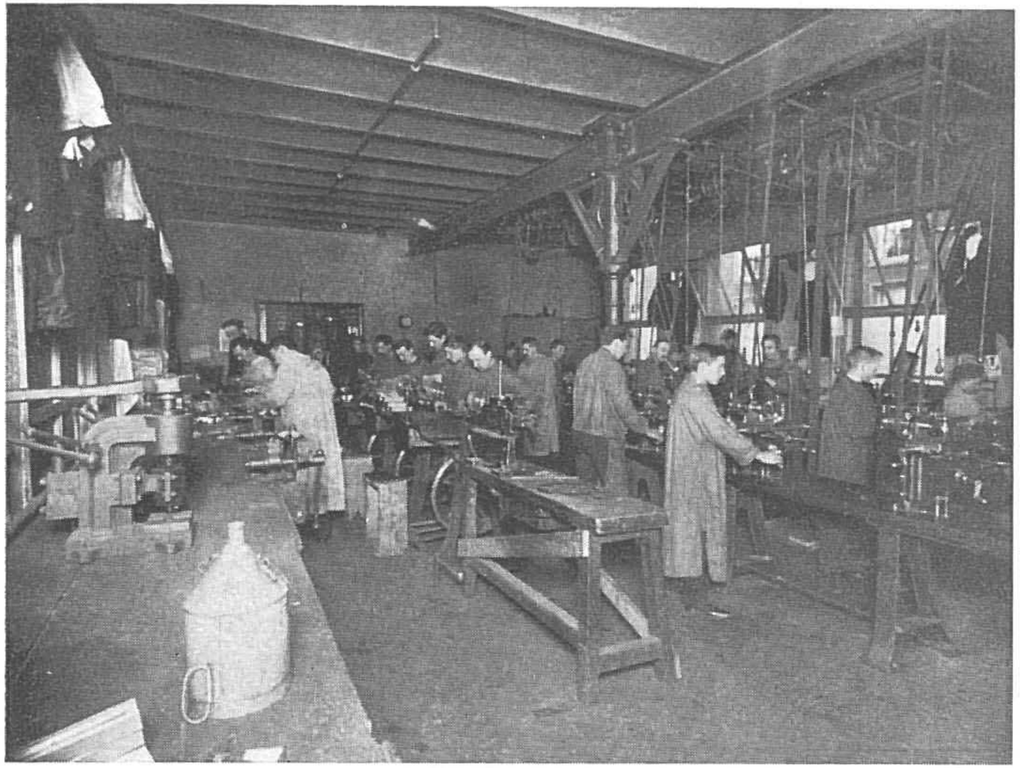

Instrumentmakerij 1e Afdeeling.

In de tien jaren, dat deze nieuwe Vennootschap bestond, werden er ongeveer een honderdtal groote en kleine Uurwerken voor verschillende plaatsen in ons land vervaardigd en gesteld. Onder meer: te Zeist, Scheveningen, Akkerswoude, Utrecht, Harderwijk, Deventer, Hellevoetsluis, Aardenburg, Soest, Doetinchem, 's-Gravenland, Leersum, Amsterdam, Streijen, Groenendijk, Schiedam, Terborgh, Gouda, Leeuwarden, Kuilenburg, Lensbroek, Blaricum, Middelburg, Huize, Hoevelaken, Spanbroek, Wervershoef, Puttershoek,

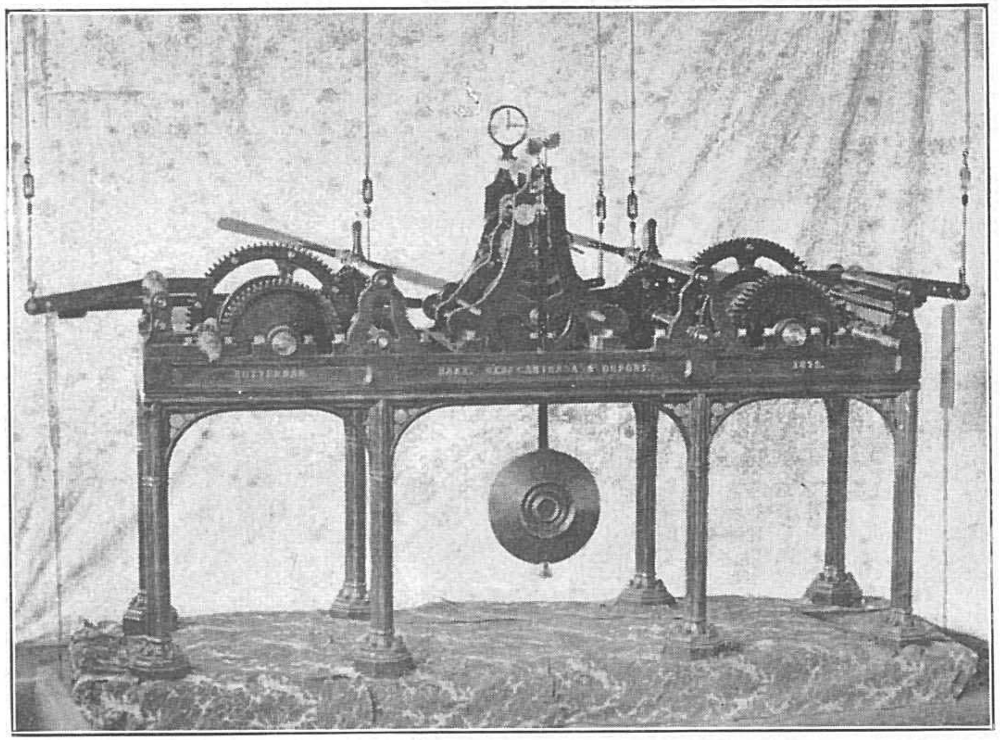

Uurwerk van den St. Laurenstoren.

Rotterdam (St. Laurenstoren) in 1872, een der grootste Uurwerken van deze constructie in ons land. Dit Uurwerk toch was bestemd tot het aangeven van uur en minuten op vier wijzerplaten van 4 M. middellijn en berekend voor twee klokken, met een gewicht van ± 2000 en 3000 Kilo; verder voorzien van compensatie, remontoir d'égalité, uitlichting voor carillon, enz.

Na ontbinding der laatste Vennootschap werd deze tak van Industrie door ons voortgezet en verwierven wij bij een speciale Wedstrijd van Uurwerken op de Nationale Tentoonstelling in 1881 de Gouden Medaille. Het bekroonde Uurwerk werd na de Tentoonstelling door de Stad Leeuwarden aangekocht.

In die tijden werd ons ook door de WelEd. Gestr. Heeren W. F. LEEMANS, SCHNEBBELIE,

BEKAAR en meerdere Ingenieurs van 's Rijks Waterstaat de vervaardiging en de plaatsing toevertrouwd van diverse zelf-registreerende Peilschalen. Men vindt er o. m. te Willemstad, Steenbergsche Vliet, Kampen, Katerveer, Schokland, Fort Bath, Zoutkamp, Delfzijl, Statenzijl, Nijkerk, Elburg, Maastricht, Hedel, Dongemond, Oude Maasje, enz. Ook vervaardigden wij voor de Straat van Madura in Ned.-Indië een zelf-registreerende Getijmeter, volgens opdracht van het Departement van Koloniën.

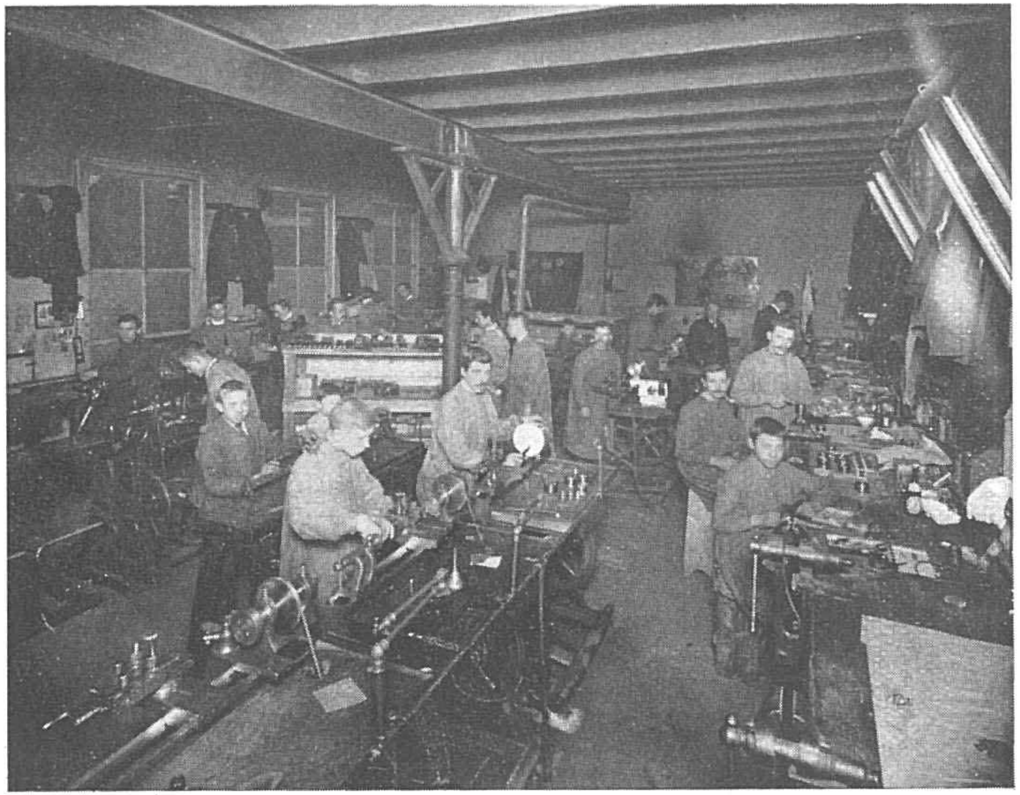

Instrumentmakerij 2e Afdeeling.

Op last van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken werd ons nog de vervaardiging opgedragen van een model in koper der halve overspanning van 150 M. van de brug over de Lek bij Kuilenburg, op 1/50 der ware grootte, welk model op de Tentoonstelling te Philadelphia

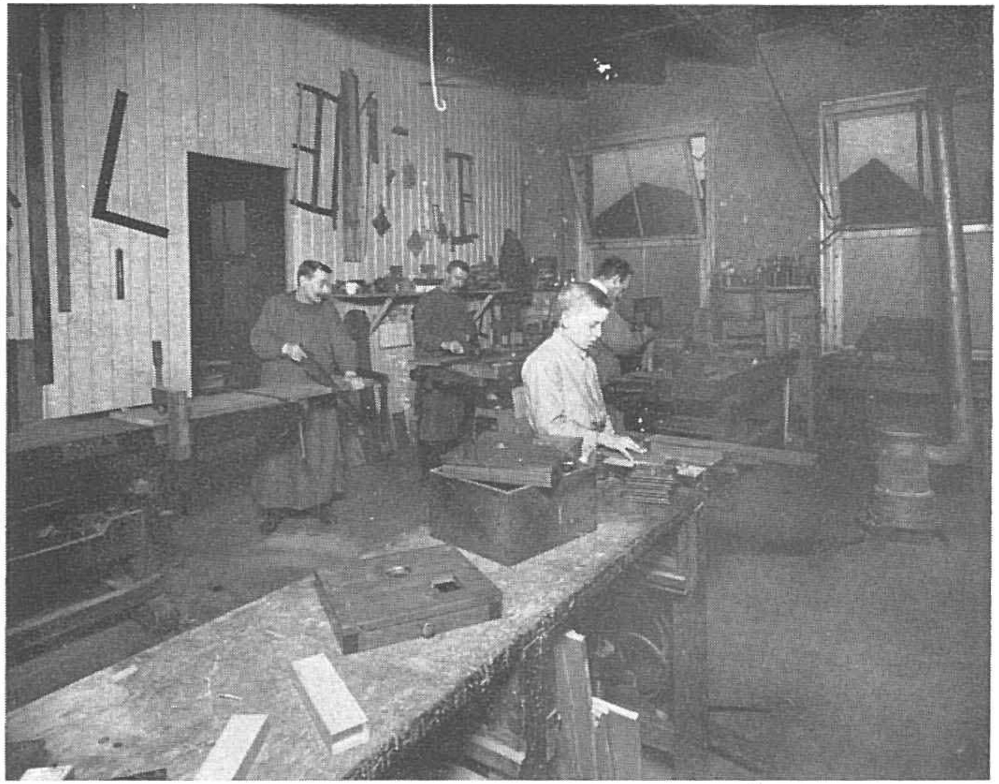

Schrijnwerkerij.

is bekroond. Een dito model werd ons nog besteld van de brug over de Noorderhaven te Rotterdam, en dit op 1/10 der ware grootte. Beide modellen rustten op gepolitoerde mahoniehouten pijlers en moesten het origineel tot in de details zuiver weergeven.

In 't jaar 1870 werd ons magazijn van de Noord-Blaak naar de Hoofdsteeg overgebracht, om vandaar in 1900 andermaal te worden overgeplaatst naar Leuvehaven 9, waar het tot heden gevestigd bleef.

Door den WelEd. Zeergel. Heer Dr. L. COHEN STUART, Directeur aan de Polytechnische School te Delft, werden ons in 1875 de eerste Waterpas-instrumenten opgedragen, met zelfaflezende baken en toebehooren voor de nauwkeurige waterpassing hier te lande. Eene bestel-

ling, die door anderen gevolgd werd, tot zelfs uit het Buitenland.

In 't jaar 1877 droeg het Departement van Marine, onder toezicht van den Heer Verificateur van 's Rijks Zee-instrumenten te Leiden, ons de eerste Kompassen op. In het volgende jaar werd het model Standaard-Kompas voor Stoom-Kanonneerbooten goedgekeurd. Na deze goedkeuring mochten wij er een honderdtal in den tijd van enkele jaren vervaardigen.

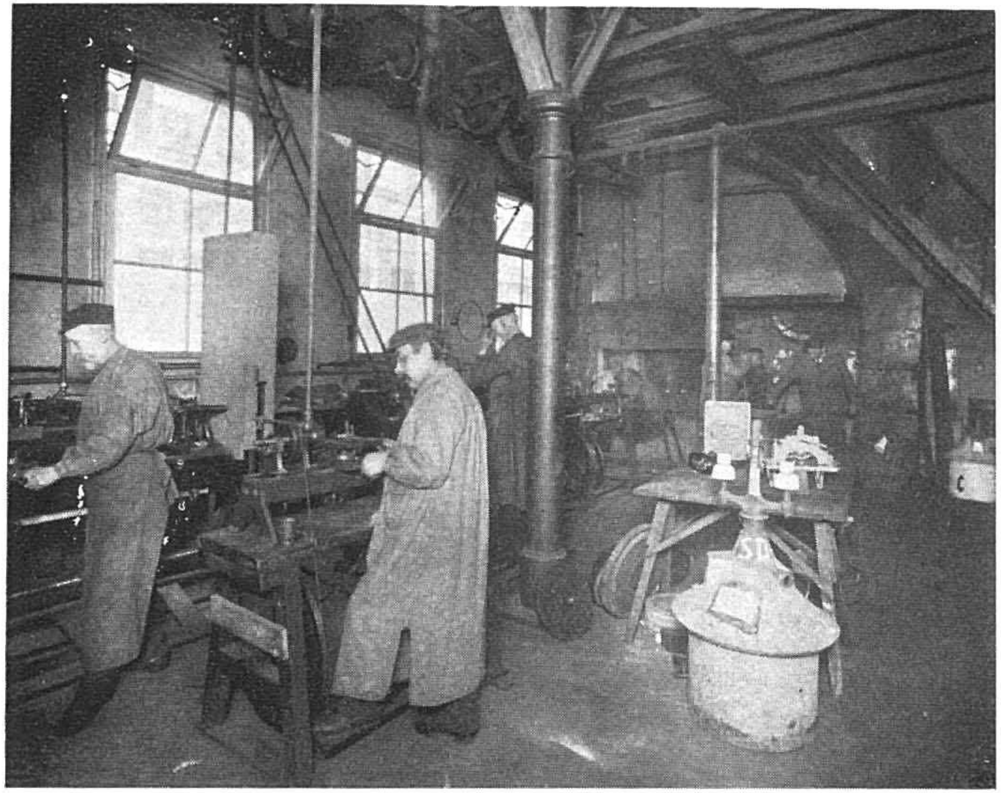

Smederij en Draaierij.

Ondertusschen eischte de steeds grootere bestellingen grooter ruimte en meerder materieel; tengevolge daarvan werd onze fabriek in 1880 naar de Mauritsstraat overgebracht, waar de zeer geschikte localiteit de inwendige inrichting ten goede kwam, en het geheel aan de eischen onzer dagen kon voldoen.

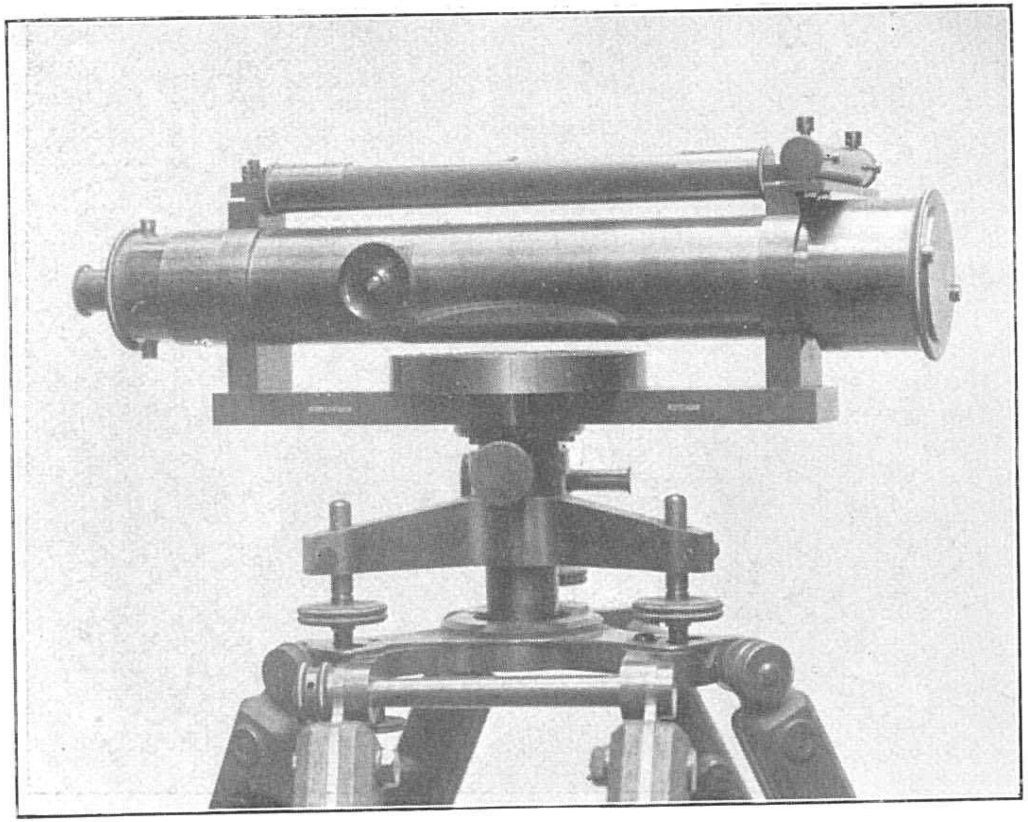

Waterpas-Instrument.

Het jaar 1887 was voor de Firma een jaar van rouw: haar ontviel een krachtige steun door den dood van den Heer J. A. CAMINADA, een der Oprichters der Zaak. Mocht dit verlies geen directen invloed uitoefenen op den gang der zaken zelve, wij misten toch in hem den man, die zich steeds met bijzondere zorg en ijver aan de belangen der Firma had gewijd, die haar met den eersten firmant had opgevoerd tot hare hoogte, en die — zijn 56-jarige leeftijd in aanmerking genomen — nog steeds een kracht was, waarop men rekenen mocht.

Door den dood ook moesten wij in den loop der jaren nog twee andere krachten missen in de Heeren W. J. BERKHOUT, onzen werkmeester, en P. J. VAN DER HEIDEN, die respectievelijk

dertig en vijf-en-dertig jaar met een plichtsbetrachting en eene toewijding, die hunne bekwaamheid evenaarden, bij onze Firma waren werkzaam geweest.

Terwijl nu de hoofdleiding uitsluitend berustte in handen van den Heer C. A. CAMINADA en de zaak in dezelfde voege doorging, traden in 1892 de beide oudste Zoons der Firmanten, de Heeren J. A. CAMINADA CZN. en J. A. CAMINADA JZN. als Medevennooten toe, die zich in 1900 met de geheele leiding zagen belast, doordat de Heer C. A. CAMINADA zich, wegens zijn hoogen leeftijd en zijn vertrek naar elders, als werkend Vennoot onttrok, om na de vele jaren van arbeid een welverdiende en eervolle rust te genieten.

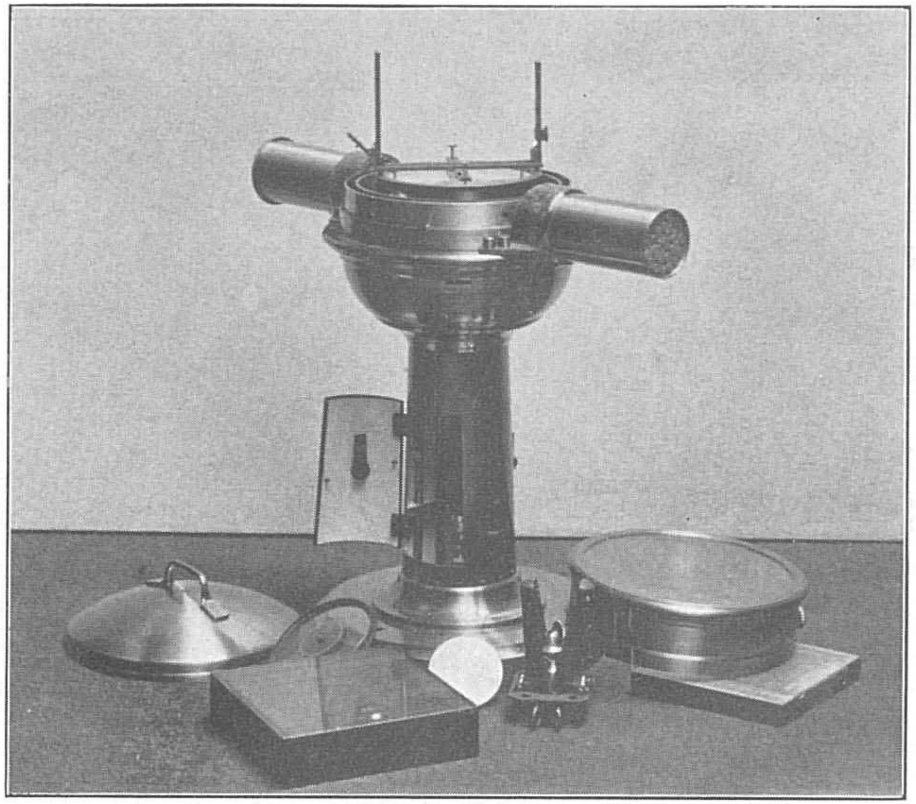

Standaardpeilkompas.

* * *

Door de uitbreiding, die onze nieuwe fabriek wederom verkregen had, konden wij ons

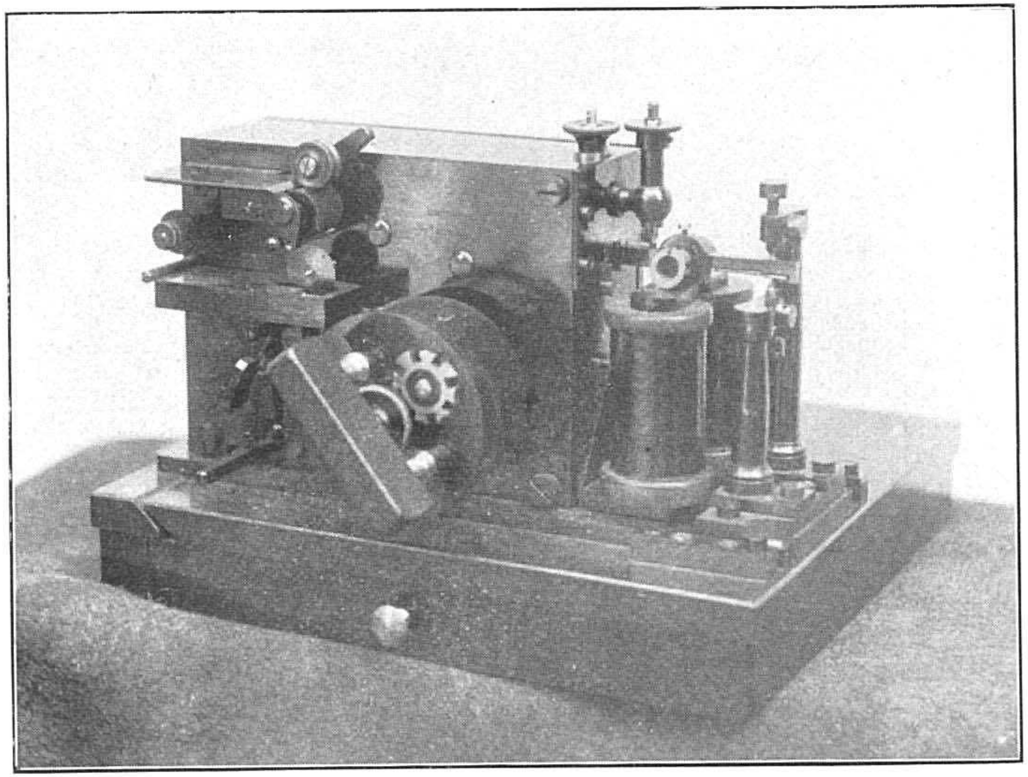

Morse-Seintoestel.

meer speciaal gaan toeleggen op het vervaardigen van Toestellen voor Telegrafie en Seinwezen, waartoe wij krachtig ondersteund werden door verschillende Maatschappijen, zonder evenwel de overige fabrikaten, welke wij tot dusverre vervaardigden, te veronachtzamen. Zoodoende waren wij in staat, om, toen de Ned. Zuid-Afr. Spoorweg-Maatschappij zich enkele jaren later met ons in verbinding stelde, dė verschillende opdrachten dezer Maatschappij glansrijk te kunnen uitvoeren. De achtereenvolgende groote opdrachten dezer Maatschappij, waarvoor wij bijna alle Toestellen voor Telegrafie en Seinwezen moesten vervaardigen, alsook de gelijktijdige belangrijke bestellingen van het Departement van Oorlog door het Korps Genietroepen, waarvoor wij voor de Stelling-Amsterdam grootendeels

de Telegraaftoestellen en verdere benoodigdheden leverden, dit alles noodzaakte ons in 1896 onze fabriek wederom geheel te verbouwen en tevens nieuwe en nieuwere werktuigen aan te schaffen. Een gasmotor, kort daarop geplaatst, was de kracht die van toen af de verschillende machines drijven zou. Door deze nieuwere inrichting en een materieel met de laatste verbeteringen toegerust, kunnen wij zonder overdrijving beweren dat deze fabriek op dit gebied een der eerste is in ons land en zich in staat bevindt de buitenlandsche concurrentie het hoofd te bieden.

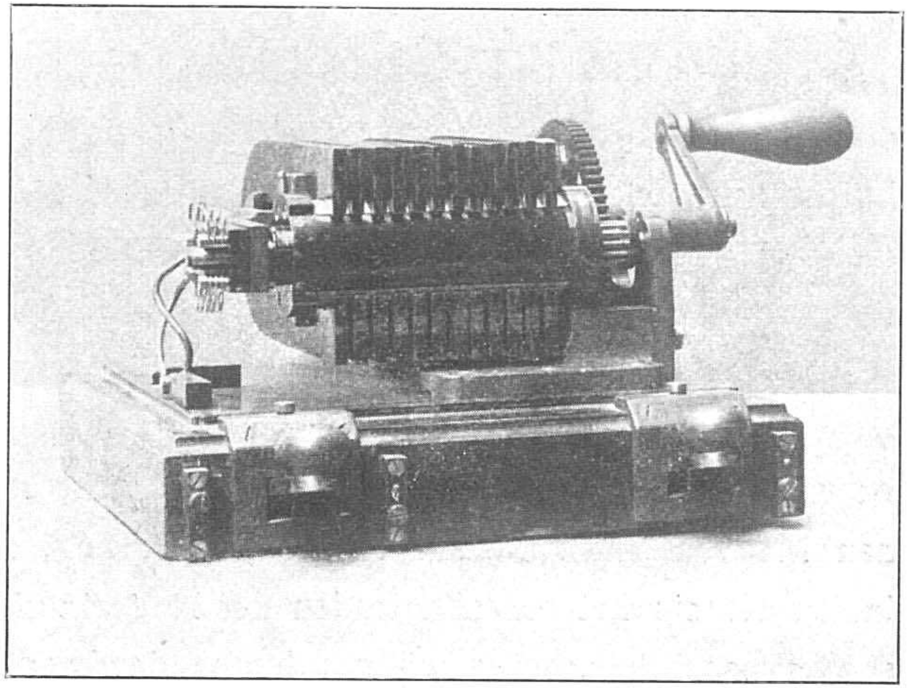

Inductor.

* * *

Alvorens dit kort overzicht van ons doen en kunnen gedurende de vijftig jaar te sluiten, willen wij nog dankbaar melding maken van het groote vertrouwen, dat de Directie der Holl. IJz. Spoorw. Mij. sedert 1867 onafgebroken in onze Firma gesteld heeft; door haren

krachtigen steun werd het ons mogelijk, ons te handhaven op het gebied van toestellen voor Telegrafie en beveiliging der Spoorwegen. Mede moeten vermeld worden de Mij. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen, de Rijkstelegraaf, de verschillende Departementen en meer andere Inrichtingen, wien het ernst was vóór alles de **Nederlandsche** Industrie te bevorderen. Moge dit kort overzicht nog meer de belangstelling opwekken voor onze Vaderlandsche Industrie, opdat ook de gewichtige tak dier Nijverheid, welke wij beoefenden, voor ons land behouden blijve en de Firma met hare nieuwe en jongere krachten zich in de toekomst meer en meer ontwikkele. En al kunnen wij dan ook vaak uit het verleden de toekomst gissen, voorspellen en vaststellen kunnen wij haar niet; maar recht en reden hebben wij te hopen, dat die toekomst aan het verleden zal beantwoorden, meer nog, dat ze het verleden schitterend zal bekronen, indien slechts het aantal vrienden der **Nederlandsche** Industrie in een stadig crescendo moge stijgen naast hen, wien wij om hunne daadwerkelijke sympathie in het verleden hier gaarne onzen dank en waardeering betuigen.

GEBR. CAMINADA.

ROTTERDAM, Mei 1906.